

Додаток 3
до наказу Вінницького ліцею
імені Назарія Гринцевича ЛДУБЖД
08.09.2026 № НС-36/92

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНОГО КУРСУ
«ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ. РІВЕНЬ СТАНДАРТУ»
ДЛЯ УЧНІВ 10 КЛАСУ
ВІННИЦЬКОГО ЛІЦЕЮ БЕЗПЕКОВОГО СПРЯМУВАННЯ
ТА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ІМЕНІ НАЗАРІЯ ГРИНЦЕВИЧА
ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО
на засіданні педагогічної ради
Вінницького ліцею імені
Назарія Гринцевича ЛДУБЖД
від 08.09.2026 протокол № 2

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму спецкурсу «Основи цивільного захисту» розроблено відповідно до навчальної програми «ЗАХИСТ УКРАЇНИ. РІВЕНЬ СТАНДАРТУ» для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.09.2023 № 1121-23) і Каталогу спецкурсів та факультативів ліцеїв безпекового спрямування та національно-патріотичного виховання МВС України: посібник/І.П. Ящук, О.С. Тарасенка, Л.В. Васянович, Київ: Департамент освіти, науки та спорту МВС, 2024. 44 с.

Програма цього спеціального курсу побудована на засадах інтеграції теоретичних знань законодавства України з цивільного захисту та формування практичних прикладних навичок виживання, домедичної допомоги та мінної безпеки.

Метою спеціального курсу «Основи цивільного захисту» є розширення та поглиблення у здобувачів освіти життєво необхідних знань, умінь і практичних навичок щодо захисту свого життя, здоров'я та безпеки оточуючих під час надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу, виховання високої громадянської відповідальності, психологічної стійкості та готовності до свідомих дій у кризових умовах.

Основними завданнями курсу є:

- ознайомити учнів із нормативно-правовою базою цивільного захисту України та структурою ДСНС;
- навчити розпізнавати загрози природного, техногенного, соціального та воєнного характеру;
- сформувати стійкі практичні навички евакуації, укриття в захисних спорудах та користування засобами колективного та індивідуального захисту;
- поглибити знання з правил мінної безпеки та алгоритму дій при виявленні вибухонебезпечних предметів;
- покращити навички надання базової домедичної допомоги при масивних кровотечах та раптовій зупинці серця за сучасними протоколами;
- навчити базових прийомів саморегуляції, подолання стресу та панічних станів під час небезпеки;
- глибше розкрити можливості сучасних технологій, зокрема безпілотних систем, при проведенні рятувальних робіт.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

Учень (учениця):

називає основні положення нормативноправової бази цивільного захисту; складові єдиної державної системи цивільного захисту; міжнародні розпізнавальні знаки;

пояснює важливість знань основ цивільного захисту.

характеризує причини виникнення надзвичайних ситуацій, їх вплив на безпеку життєдіяльності людини та довкілля небезпечних ситуацій у військовий час.

оцінює обстановку при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій, визначає заходи, щодо попередження соціальних надзвичайних ситуацій;

дотримується правил безпечної поведінки при впливі факторів надзвичайних ситуацій.

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Нормативно-правова компетентність: знання Конституційних прав громадян на безпеку, норм Кодексу цивільного захисту України, розуміння алгоритмів взаємодії з ДСНС та комендантськими службами в особливий період.

Техніко-теоретична компетентність: розуміння конструктивних особливостей захисних споруд (сховищ, ПРУ, найпростіших укриттів), класифікації ЗІЗ, маркування та типів мінно-вибухових пристроїв.

Практична (рятувальна) компетентність: володіння алгоритмами евакуації, навичками використання засобів індивідуального захисту органів дихання та шкіри, практикою надання домедичної допомоги та первинними діями з локалізації пожеж.

Викладання спеціального курсу будується як поєднання теоретичних занять із використанням мультимедійних матеріалів та практичних занять. Зміст матеріалу базується на таких пріоритетах: науковість, практична спрямованість, безпечність, поєднання нормативно-правових засад і технічних знань, розвиток критичного мислення та відповідального ставлення до сучасних військових і цивільних технологій.

Рекомендована кількість годин: 35 годин, 1 раз на тиждень.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Програма розрахована на 35 навчальних годин (1 година на тиждень протягом навчального року). Співвідношення теоретичної та практичної підготовки зміщено у бік практичних тренінгів та моделювань (понад 50% часу), що забезпечує стійке засвоєння навичок поведінки в екстремальних умовах.

№	Назва розділу	Теоретичні год	Практичн і год	Усього год
1.	Законодавче та нормативно-правове забезпечення цивільного захисту в Україні	2	2	4
2.	Класифікація надзвичайних ситуацій та загрози воєнного часу	4	2	6
3.	Організація оповіщення, евакуації та колективного захисту	3	3	6
4.	Засоби індивідуального захисту та протимінна безпека	2	4	6
5.	Використання безпілотних технологій у цивільному захисті	2	2	4
6.	Психологічна стійкість та домедична допомога постраждалим	2	7	9
РАЗОМ		15	20	35

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Тема, зміст занять та години	Компетентності та очікувані результати
Розділ 1. Законодавче та нормативно-правове забезпечення цивільного захисту в Україні (4 год) • Конституційні засади захисту життя і здоров'я людини. • Кодекс цивільного захисту України. • Структура Єдиної державної системи цивільного захисту та ДСНС. • 7 основних заходів цивільного захисту на 2026 рік (КМУ № 116-р).	Учень/учениця: • визначає структуру цивільного захисту України; • знає основні положення ст. 3 Конституції та Кодексу ЦЗ; • пояснює мету та напрями заходів цивільного захисту на 2026 рік в умовах воєнного стану.

Розділ 2. Класифікація надзвичайних ситуацій та загрози воєнного часу (6 год) • Поняття надзвичайної ситуації. • 4 класи НС (техногенні, природні, соціальні, воєнні). • 4 рівні НС (державний, регіональний, місцевий, об'єктовий). • Джерела небезпек у воєнний час, ракетно-артилерійські обстріли, ЗМУ.	Учень/учениця: • класифікує надзвичайні ситуації за походженням та рівнями; • розпізнає небезпечні загрози воєнного характеру; • розуміє загрозу та фактори ураження зброї масового ураження.
Розділ 3. Організація оповіщення, евакуації та колективного захисту (6 год) • Сигнал «Увага всім!» та порядок дій. • Правила, шляхи та збірні пункти евакуації. • Фонд захисних споруд: сховища (герметичні, до 2 діб), ПРУ, швидкостпороджувані, найпростіші укриття.	Учень/учениця: • знає сигнали оповіщення; • володіє правилами евакуації; • розрізняє класи сховищ та груп ПРУ (вимоги групи П-5); • вміє розраховувати укриття НПЗ за штатними формулами.
Розділ 4. Засоби індивідуального захисту та мінна безпека (6 год) • ЗІЗ органів дихання: протигази (ГП-5, ГП-7), респіратори (У-2К), ватно-марлеві пов'язки. • ЗІЗ шкіри: ЗЗК, Л-1. • Мінна безпека: типи мін, маркування, правила поведінки.	Учень/учениця: • класифікує та вміє підбирати ЗІЗОД за розміром голови; • знає будову та правила одягання протигаза і респіратора; • розпізнає знаки мінної небезпеки та суворо виконує правила безпеки.
Розділ 5. Використання безпілотних технологій у цивільному захисті (4 год) • Застосування БпАК у діяльності ДСНС. • Дрони для пошуково-рятувальних робіт, тепловізори, розвідка пожеж, оцінка руйнувань, доставка вантажів.	Учень/учениця: • розуміє роль БпЛА у сучасному цивільному захисті; • знає можливості аерозйомки для оцінки зон катастроф; • вміє визначати координати за аерознімками.
Розділ 6. Психологічна стійкість та	Учень/учениця:

домедична допомога постраждалим (9 год) • Психологічна саморегуляція, боротьба з панікою. • СЛР та дефібрилятор (AED). • Зупинка масивних кровотеч (турнікети САТ, MARCH, тампонування рани). • Переломи, опіки, відмороження, транспортування.	• володіє 5-6 вправами на подолання страху та паніки; • виконує СЛР за алгоритмом; • накладає турнікет САТ на кінцівки (до 20-30 сек); • вміє накладати шини та транспортувати постраждалих.
---	---

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється відповідно до Критеріїв оцінювання Міністерства освіти і науки України за 12-бальною шкалою. Основними об'єктами оцінки є теоретичні знання, а також (що є пріоритетним) практичні вміння та навички виконання нормативів цивільного захисту та домедичної допомоги:

Початковий рівень (1-3 бали): учень/учениця розпізнає окремі поняття цивільного захисту, відтворює незначну частину навчального матеріалу з допомогою вчителя, практичні вправи виконує фрагментарно.

Середній рівень (4-6 балів): учень/учениця знає близько половини матеріалу, розуміє базові поняття захисту та евакуації, може логічно відтворити теоретичні положення з помилками, практичні вправи виконує під керівництвом інструктора.

Достатній рівень (7-9 балів): учень/учениця володіє більшістю теоретичного матеріалу, вільно застосовує знання у стандартних ситуаціях, самостійно та правильно виконує практичні вправи (накладання турнікета, одягання протигаза) з дотриманням заходів безпеки.

Високий рівень (10-12 балів): учень/учениця володіє глибокими та системними знаннями з безпеки, здатний аналізувати обстановку та діяти в нестандартних кризових ситуаціях, бездоганно виконує всі практичні нормативи за встановлений час, демонструє навички лідерства та командної взаємодії.